

Merkwaardig is in dit verband het tot nu ontbreken van de Europese kanarie in b.v. Delden en Baarn, twee plaatsen, die ogenschijnlijk uitmunten als biotoop voor dit vogeltje, daar ze bijzonder rijk zijn aan villatuinen met prachtige coniferen in groepen en hagen. Bovendien liggen beide plaatsen respectievelijk in de buurt van Enschede en van de Bilt, Zeist en Groenekan. Zou ook hier, evenals in Overveen en Bloemendaal, het ontbreken van geschikte moestuintjes of onkruidveldjes, de doorslaggevende factor zijn? De verspreiding van dit vogeltje met grote sprongen en belangrijke hiaten tussen de plaatsen van vestiging, zodat we een soort eilandenreeks-verspreiding krijgen, stelt ons in ieder geval wel voor problemen.

Mogelijk zou een vergelijking met de manier van verspreiding van b.v. de zwarte roodstaart en de Turkse tortel, die ons ook voor raadsels plaatst, tot een oplossing kunnen voeren, waarbij ook de factor „toeval” of „willekeur” bij het probleem van „waarom juist *hier* en niet *daar*” niet vergeten mag worden. Over de aankomstdatum is het wel interessant op te merken, dat de Europese kanarie dit seizoen 1955 in de omgeving van Aerdenhout en Bentveld aanmerkelijk eerder terug was dan in Twente, waar hij b.v. op Dinsdag 12 April in een van de ideaal-biotopen van Enschede nog niet present was en pas op 18 April bij het slot van Bentheim en 19 April bij Oldenzaal werd waargenomen, terwijl men eerder het omgekeerde zou verwachten. Tot slot wil ik nog even wijzen op de vestigingspogingen van de Europese kanarie in Haren bij Groningen (D.L.N. 1953), waar ongetwijfeld ook moestuintjes of onkruidveldjes in de onmiddellijke nabijheid hebben gelegen. In De Bilt, Zeist en Groenekan is naar het zich laat aanzien ook alleen maar sprake van vestigingspogingen.

De kraanvogels trekken

door F. van Ommen

Medio maart was ik in de gelegenheid aan de Elbe in Duitsland de trek van de kraanvogels waar te nemen.

Langzaam dreven de kraanvogels voort met gracieuze gebaren van hun machtige vleugels. De lange halzen als richtingaanwijzers naar het noorden gewend, de poten gestrekt naar het verleden, dat achter lag. In scherpe, flauwe of ongelijke V-vorm trokken ze over om plotseling, als op een gegeven teken, in U-vorm of onregelmatige formatie over te gaan. Dan wisselden zij van leiders. De voorvliegers minderden vaart en terwijl nieuwe leiders voorvlogen, werden de oude in de formatie opgenomen. Soms scheen het of zij vermoeid waren, als zij, de brede wieken gestrekt, bewegingloos voortgleden langs de blauwe hemel. En steeds weer nam ik nieuwe vluchten waar, die aanvlogen en verdwenen, almaar in dezelfde richting. Ik telde troepen van veertig stuks en vluchten van meer dan honderd vogels. Sommige trokken zijgend voort om dan ineens de lucht te vervullen met hun melancholieke roep.

Verreweg de meeste vogels, in het bijzonder alle soorten, die in grote vluchten trekken, vliegen zonder enige orde. Maar bij enkele, die in families trekken, worden tijdens de trek bepaalde formaties aangenomen, zoals bij enkele ganzensoorten, zwanen en kraanvogels, die alle vliegen in de bekende wig-vorm met de punt naar voren, een horizontaal liggende V, variërende van een

spitse tot een stompe hoek, als regel met ongelijk lange benen. De vogels vliegen hier dus niet recht, maar schuin achter elkaar en natuurlijk^ozo, dat hun lichamen parallel met de vliegrichting gaan.

De theorieën over de aanleiding van deze wigvorm lopen uiteen. Het meest waarschijnlijk is, dat de vogels tijdens de trek aan tegenwind of liever aan een zijdelingse tegenwind de voorkeur geven. Verreweg het grootste gedeelte van de trek der vogels vindt onder deze windverhoudingen plaats. De wigvorm zou dan ten doel hebben de vogels het vliegen te vergemakkelijken, doordat de vleugelslagen een windstroom veroorzaken, die niet alleen naar achteren, maar tevens naar opzij is gericht. Daar de vliegende vogel door tegen- en zijwind wordt opgeheven, komt de door de voorman veroorzaakte luchtstroom, bij deze formatie de volgende ten goede. Deze theorie is evenwel nog niet aan diepgaand onderzoek onderworpen en het zal ook moeilijk zijn middelen te vinden haar houdbaarheid onomstotelijk aan te tonen.

Andere vogels, zoals bv. de meeuwen trekken soms in een scheve lijn. Weer andere trekken in een rechte lijn dwars op de vliegrichting, dus recht naast elkaar. Bij deze kan de hierboven aangegeven reden natuurlijk niet van toepassing zijn.

Merkwaardige dansen voeren de kraanvogels uit, die grote mooie waadvogels. Met uitgespreide vleugels rennen ze rond in een kring, trompettend „koerr”, neigen en zwenken en springen, en het is de moeite waard op te merken, dat beide geslachten aan deze merkwaardige dans deelnemen. De vogels nemen kleine stenen of takjes van de grond op met de snavel, gooien die hoog op in de lucht en trachten ze weer te vangen. Ze zijn niet alleen in een overmoedige stemming, maar ze zijn in de hoogste graad opgewonden en overspannen, en er is slechts een heel kleine schrede van de dans tot de meest verwoede slag.

De gemiddelde trektijd wordt op 6—7 uur per dag geschat, maar er zijn variaties van 6—11 uur. Het weer is van grote invloed op de trektijd. De „werktijd” is dikwijls in tweeën verdeeld en begint het eerste gedeelte vroeg in de ochtendschemering, terwijl het tweede deel na een rust in de namiddag valt. De eerste periode is dan gewoonlijk de langste. De treksnelheid bedraagt bij de kraanvogels ongeveer 50 km per uur.

In de uitgestrekte moerassen aan de Elbe, een natuurbeschermingsgebied in Nedersaksen, bevindt zich het meest zuidelijk gelegen broedgebied van de kraanvogel, waar jaarlijks drie tot vier paren broeden.

Balts van de kraanvogels:
daarbij worden bepaalde
dansbewegingen uitgevoerd